1940 ий
30
ЯНВАРЬ
№ 10 (623)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаСе пролетарий-шамыч, ушнызаш!

Ÿрвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

Тунеммаште кӱкшӧ качество ден сознательный дисциплина верч

Шукерте огыл мемнан Марийский республикыште комсомольский актившамычын районный собранийышт эртеныт. Нуно ВЛКСМ ЦК X пленумын итогшым обсудитленыт. Кызыт тиде вопрос денак первичный комсомольский организаций-шамычын собранийышт эртаралтыт.

ВЛКСМ ЦК X пленумын исторический решенийже-шамыч дене вооружитлалтше комсомольский активист-шамыч, школеныштын собранийлаштышт, йоча-шамычым коммунистически воспитатлыме пашаште ятыр серьезный ситыдымаш-шамычым тӱжвак луктыныт: шуко школлаште успеваемость ӱлнӧ, ик классыште кок ий шинчымаш ятыр процентым заниматла, дисциплиным нарушатлымаш, озорство факт-шамыч, учитель дек хулиганский отношений факт-шамыч шагал огыл уледат.

Токтай-Беляк неполный средний школышто пионер Н. кӱзӧ дене хулиганлалтын коштын. Пионерский организаций тиде фактым алят обсудитлен огыл.

Шукерте огыл Параньга педучилищыште 2-шо „А" классыште неуспевающий-шамычлан дополнительный занятийым назначитлыме улмаш. Но занятийыш 32 еҥ гыч 4 еҥ гына толын да занятий лийын огыл.

Йошкар-Оласе 7-ше №-ан школышто тунемше-комсомолец-шамычынат дисциплинышт моткоч начар. 28 январьыште комсомольский собранийым назначитлыме улмаш. Тиде собранийыште ВЛКСМ ЦК X пленумын итогшым обсуждатлышаш улыт ыле. Но комсомолец-шамычын толдымышт дене собраний кӱрылтын.

Йошкар-Оласе 6-шо №-ан школышто чылаже 991 еҥ тунемеш. Нунын кокла гыч 256 еҥже неуспевающий улыт. 8-ше „А" классыште тунемше-комсомолец Королев 8 „плохо" отметкым иметла.

Тиде школыштак южо ученик-шамыч могырым учитель дек хулиганский отношений факт-шамычат уледат. Шукерте огыл 5-ше „В" классыште тунемше пионер Новожилов валенкажым кудашын да учительница-комсомолка В. А. Якименко ӱмбак кудалтен.

Нине ситыдымаш-шамычын вожышт теве кушто: „Комсомол йоча-шамычым успешно воспитатлыме да туныктымо задача-шамыч деч ятырак корангын, школым комсомолын пашаштыже пеш важный участокла огыл, а кажне кечын вниманийым да заботым заслуживатлыдыме, второстепенный паша семын ончен... Кажне школысо комсомольский организацийын деятельностьыш к ы ж о вникатлыме олмеш, тудлан успеваемостьым да сознательный дисциплиным кечеда нӧлташ полшымо олмеш, школлаште, тунемше-шамычын собранийлаштышт, вечерлаштышт регулярно лийме олмеш, —комсомольский организаций-шамыч тиде пашам школа отдел ден пионер-шамычын отделыштлан передоверятленыт". (ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийже гыч).

ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжо школышто пашам аклыдымашым пытарышаш верч решительно кучедалаш требоватла. ВЛКСМ ЦК мемнан пашан результатшым эн ондак тудын дене судитлаш тӱҥалеш, кузе ме школышто учебым да дисциплиным шынден улына.

Тунеммаште кӱкшӧ качество ден сознательный дисциплина верч кучедалмаште успех кок условий-шамыч деч зависитла. **Первый условий—пӱтынь комсомолым школа дек савыраш.** Эн ондакак школласе комсомольский организаций-шамыч дене вуйлатымашым вож гычак саемдаш кӱлеш. ВЛКСМ райком-шамычын пашаеҥышт школлаште да внешкольный учрежденийлаште эреак лиедаш, тунемше ден туныктышо-шамычын пӱтынь пашаштышт полышым оказатлаш, школьный комсомольский ден пионерский организаций-шамычын пашаштым укрепитлаш обязан улыт. Школьный комсомольский организаций-шамычын главный задачышт—пӱтынь школышто сайын да отлично тунемашыш шуаш, садлан лийын социалистический соревнованийым кумдан шараш, дисциплиным укрепитлаш, комсомольский организацийын пашажым обсуждатлымашке учитель-шамычым привлекатлаш.

Кокымшо условий—тунемше-шамычын, утларакше старший класслаште тунемше-шамычын учебылан, поведенийлан ответственностьыштым нӧлташ, нуным учеба дек коммунистический отношений духеш воспитатлаш. Вигак каласаш кӱлеш, кызыт ятыр тунемше-шамыч шке пашаштлан ответственностьым нигунарат огыт чувствовале. Начарын тунеммышт гыч да дисциплиным нарушатлымышт гыч шкаланышт нимогай выводымат огыт ыште. Старший класслаште тунемше-шамыч изи огытыл. Нунылан умлаш жап, что нунын тунеммашышт—тиде пеш важный государственный паша, а мемнан элын кажне гражданинже кеч могай государственный пашамат честно шукташ обязан. Сандене комсомольский организаций-шамыч тунемше-шамычын коклаште учебылан да поведенийлан ответственностьым прививатлашышт кӱлеш.

Марийский республикысе комсомольский организаций школа нерген партий ден комсомолын решенийыштым илышыш пуртен, тунеммаште кӱкшӧ качество ден сознательный дисциплиным добиватлышаш.

Снимкыште: Оршанский МТС-ын льнотеребильщицаже—стахановка К. П. Фурзикова йолташ. Тудым ял озанлык стахановец-шамычын республиканский совещанийыште премировАтлыме.

Фото С. Чуршуковын.

Ленинградский военный округ штабын ОПЕРАТИВНЫЙ СВОДКЫЖО-ШАМЫЧ

26 январьыште фронтышто существенный нимат лийын огыл.

* * *

27 январьыште фронтышто разведчик-шамычын кычалмашышт лийын. Мемнан авиаций разведывательный полетым ыштылын.

* * *

28 январьыште фронтышто существенный нимат лийын огыл.

Строительство кумдаҥеш

„Чевер ӱжара" колхозышто (Шернур район) тудын организоватлыме деч вара ятыр общественный постройкым ыштыме. Конный двор, кинде оптымо склад, льнопункт да моло ышталтыныт. Тылеч посна кодшо шыжым у конный двор ден кинде складым ыштен шуктымо.

Е. Фонарев.

Сознательный колхозник-шамыч

„Чирки" колхозын (Пектубай район) колхозникше-шамыч Г. Стрелков, Ф. Чеснаков, Р. Новоселов, М. Королев да Н. Кузнецов йолташ-шамыч аккуратный плательщик улыт. Нуно культсборым тӱлашлан извещенийым вручатлыме годымак оксам 100 процентлан тӱлышт.

Тыгак нине колхозник-шамыч шыл, ӱй, меж заготовка планым да ял озанлык налогым, самообложенийым срок деч ончыч тӱленыт.

И. Чеснаков.

Колхоз-шамычын шошо агалан ямдылалтмыштым проверитлыме рейд

Рейд полышым пуыш

ВЛКСМ Шернур райком колхоз-шамычын шошо агалан ямдылалтмыштым тергашлан рейдым организоватлен. „Кожланур" колхозысо комсомольский организаций тиде кечылаште „Кожланур" ден „Олманур" колхозлаште рейдым эртарыш.

Рейд колхоз-шамычын шошо агалан ямдылалтмаште ятыр ситыдымаш-шамычым выявитлен да практический полшым пуэн. Кызыт сортироватлашлан 6 комсомолец дене бригадым организоватлыме да урлыкашым сортироватлаш тӱҥалме.

„Олманур" колхозыштат ял озанлык инвентарь лум йымалне шала киен. Проверочный бригада тидым поген налашлан колхозник-шамычым мобилизоватлен да ремонтироватлымашым организоватлен.

Е. Мамаев.

Кум звеном организоватлыме

„МОПР" колхозысо (Шернур район) комсомольский организаций шошо агалан ямдылалтмаште активно участвоватла. Комсомольский организаций кум звеном организоватлен.

Первый звенолан урлыкашым сортироватлаш, кокымшо звенолан ял озанлык машина ден инвентарь ремонтироватлаш да кумшо звенолан ломыжым погаш поручитлыме.

А. С.

Марийский драма Марбумкомбинатышке кая

Шушаш кечылаште маргостеатрын марийский драмыже Марбумкомбинатышке пашаште ден служащий-шамычын культурно обслуживатлаш кая. Драма С. Н. Николаевын „Салика" Н. И. Ивановын „Учӧ" да Г. Ефрушын „Тушманын кышаже" пьесыштым модын ончыкта.

Артист-шамыч Марбумкомбинатыште 15 кече наре лийыт.

Н. С. Потапов.

Ик трудоднялан 4 килограмм кинде

„Красный пахарь" колхоз (Роҥго район) тений пырчан культура дене урожайым гектар гыч 13 центнер дене налын. Колхозник-шамыч трудоднялан 4 килограмм дене киндым налыт.

К.

19

Комсомольский собраний-шамыч ВЛКСМ ЦК X пленумын итогшым обсуждатлат

КОМСОМОЛ ШУКО ПАШАМ ЫШТЫШАШ

28 январыште Йошкар-Оласе 6 №-ан средний школа пеленсе комсомольский организаций ВЛКСМ ЦК X пленумын итогшым обсуждатлыш. Собранийыште 195 комсомолец, 38 учитель да родительский комитетын членышт 18 еҥ участвоватлены. Собраний кӱкшӧ идейно-политический уровенеш эртыш. ВЛКСМ ЦК X пленумын итогшо нерген ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомын школьный молодежь ден пионер-шамыч отдел вуйлатышыже Мамаев йолташ докладым ыштыш.

Доклад гыч да прений гыч пале лие, что 6 №-ан средний школа пеленсе комсомольский организаций кӱкшӧ успеваемость ден сознательный дисциплина верч начар кучедалын. Пӱтынь школышто 991 тунемше гыч 256 тунемшыже огыт успеватле.

36 комсомолецын тунеммаште почеш кодмыштым комсомольский комитет раш шинчен, но тиде прорывым кузе гынат тӧрлатышаш верч нимомат ыштен огыл. А посна комсомолец-шамычын, например, 8 классыште тунемше Королевын 8 предмет дене „плохо" отметкыже уло, январьын кокымшо пелыштыже уже 25 комсомолец кажныже иккок „плохо" отметка гыч налынят. 7 „В" классыште 19 тунемше огыт успеватле. 8 классын ученицаже Вишнякова урок дене огеш интересоватле, урокышто я книгам лудын шинча, я иктаж могай вес паша дене заниматла.

Учительым пагалыдымаш, нунын деке хулиганский отношений, аракам йӱмаш, тамакам массовый шупшмаш, шолыштмаш 6 №-ан средний школышто кумда верым заниматлат. 5 „В" классыште тунемше Новожилов учительницан умылтарыме жапыште валенкам налын тудын ӱмбак кудалтен. Тиде факт учительын авторитетшым нӧлтышаш нерген, тудлан полшышаш нерген нимогай забота укелыкым раш палыкта. 9 классын ученикше Туголуков новогодний маскарадыш йӱын толын ыле. Ученик Полянин лыжный станций гыч шергакан ӱзгар-шамычым шолыштын.

Комсомольский комитет сайын, отлично тунемше-шамычын опытыштым, нунын примерыштым моло ученик-шамыч коклашке шарымашым организоватлен огыл.

Собраний тыгак пионерский пашан начар улмыжо нерген отмечатлыш. Вигак каласаш кӱлеш, что 6 №-ан средний школышто пионерский пашамат кӱлеш кӱкшытыш шындыме огыл. 8-ше класслаште звеньевой сбор-шамыч скучнын эртат, эре ик тӱрлӧ теман беседа, кужу да нимом существенныйым пудымо доклад-шамыч, газетласе статья-шамычым лудедымаш да моло. Комсомольский комитет пионерский пашалан вниманийым шагал ойырен.

Оборонный паша дене огыт заниматле, Ворошиловский стрелок-шамычым огыт ямдыле. А 10 классым пытарыше-шамыч тений ятырже военный школлашке кайнешт, ятырже допризывник улыт. ВЛКСМ Горком тиде школышто оборонный пашам шындыме нерген интересоватлен огыл.

ВЛКСМ Горком комсомольский организацийыш отношенийым гына колтылеш, а мом, кузе ыштышаш нерген шкештак толын умылтарен огытыл.

Кызыт эн тӱнжӧ—пӱтынь комсомолым школа век савыраш, школышто учительын рольжым нӧлташ, тудын авторитетшым кушташ, тудлан чыла шот денат полшаш.

В. Яковлев.

Начар пашаштым тӱжвак луктыч

Учебно - воспитательный пашам сай шындышаш верч кучедалмаш средний да неполный средний школа шамычын дирекцийыштын да школласе комсомольский организаций-шамычын—кровный пашашт. Туге гынат нуно шке пашаштым начар шуктат.

Куракино средний да Ильпанурский ден Куянковский неполный средний школлаште комсомольский организаций-шамыч ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийже-шамычым обсуждатлен, школа пашаште начар участвоватлымыштым раш палемдышт.

Куракино средний школын дирекцийже учебно-воспитательный пашам самотекыш кудалтен: школышто пеҥгыде расписаний уке, соцдоговор огеш тергалт, йӱштӧ. Дикектор-комсомолец А. В. Михеев, Завуч Маматова йолташ-шамыч ситыдымаш-шамычым шке жапыште кораҥдаш мерым приниматлен огытыл.

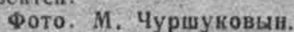
Младший класслаште тунемше-шамычын школышко опоздатлен коштмаш обычный явлений лийын.

Ильпанурский неполный средний школыштат паша сай огеш кай, ученик-шамыч коклаште чесотка уло, но дирекций ден комсомольский организаций тыгай фактым огыт уж.

Куянковский неполный средний школышто руш йылмым туныктымаш кӱлеш кӱкшытыштӧ огыл, 18 процент неуспевающий шотлалтеш.

Чыла нине ситыдымаш-шамычым кӱчык жапыште пытараш да пашам саемдаш манын комсомольский собраний-шамыч пеҥгыде решенийым луктынат.

И. Г. Силин.

Снимкыште: Ильпанурский НСШ-н (Параньга район) учительже—отличник В. П. Устюгов йолташ (шолаште первыйже) ученик—отличник-шамыч дене аквариум воктен.

Фото. М. Чуршуковын.

Арам моктымаш пашалан ок полшо

ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК XIII ден IX пленумын решенийышт негызеш Марийский республикысе ятыр комсомольский организаций - шамыч комсомольский пашам решительно перестроитленыт. Комсомолец-шамыч внутрисоюзный паша дене хозяйственный пашам моштен сочетатлат, хозяйственный ден государственный пашаште активно участвоватлат. Комсомольский организаций-шамычын чапле паша опытыштым шарыме дене комсомольский организаций шамычлан кугу полыш пуалтын. Но тиде годымак посна комсомольский организаций-шамычым арам моктымашат лиеден. ВЛКСМ Параньга райком ден ВЛКСМ обком „Партизан" колхозысо (Параньга район) комсомольский организаций хозяйственный пашаште активно участвоватла манын ятыр совещанийлаште примерлан ончыктеныт. ВЛКСМ обкомын крестьянский отдел дене заведующийже В. Ф. Смирнов йолташ,—„Партизан" колхозысо комсомольский организаций пашам йӧршеш перестроитлен, союзный ден хозяйственный пашам моштен сочетатла, колхозный производствышто активно участвоватла,—манын ятыр гана кычкырен. Тиде комсомольский организацийым тудо республикыште ик ончыл организацийлан шотлен.

Чынжым гын тиде моктымаш йӧршеш арам улмаш.

„Партизан" колхоз шошо агалан ямдылалташ тӱҥалын гына. Урлыкашым сортироватлыме огыл, ял озанлык машина ден инвентарь-шамычым 2-шо бригадын гына ремонтироватлен шуктымо, удобрений ямдылымашым пеш начарын организоватлыме. Минеральный удобренийым 11,5 тонн олмеш 1,5 тонным гына ямдылыме, 2500 тонн торф гыч 120 тонным велэ шупшыктымо. Тиде шотышто комсомольский организаций нимомат огеш шинче, тудын участийже деч посна ышталтеш. Лум кучымашым ыштыме огыл, государствылан кинде тӱлышаш 1939 ийысе планым темыме огыл, чодра ямдылыме моткоч начар темалтеш. А комсомольский организаций нине вопрос-шамыч дене нимынярат интересоватлен огыл да огеш интересоватле, серьезный хозяйственный пашам шуктен толмаш деч кораҥын.

Тыгак ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-н „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" постановленийжым шуктымаште комсомольский организаций начарын участвоватла. 1939 ий ноябрь тылзыште свино-товарный фермым организоватлыме. Тиде фермым 11 вуй сӧсна иге дене укомплектоватлыме ыле. Но фермылан вӱтам ыштыме огыл. Сӧснам ончашлан честный огыл колхозница Федотовам шогалтыме. Тудо фермыште пашам саемдышаш верч, сай продукцийым налшаш верч, сӧсна-шамычым сайын ончен пукшышаш верч нимынярат тыршен огыл. Федотова сӧсналан пукшаш пумо ложашым мӧҥгышкыжӧ гына нумалын. Пашам тыге начарын ыштымыже дене фермыште 5 вуй сӧсна колен.

Комсомольский организаций тиде шотышто нимомат ыштен огыл, нине факт-шамыч дене миритлен илен. Молочно-товарный фермылан вӱтам ыштен шуктымо огыл. Вашке ушкал-шамыч презым ышташ тӱҥалыт, презе-шамычлан шокшо вӱта уке, а тидым ышташлан чыла условий ыле. Комсомольский организаций важный, государственный значенийан тиде пашашке нимолан йӧрдымын, комсомольски огыл относитлен.

„Партизан" колхозышто несоюзный молодежь ятыр уло, но нунын коклаште нимогай пашат огеш ышталт. Посна комсомолец-шамыч нунылан сай примерым ончыктышаш олмеш авторитетыштым гына волтат. Теве шукерте огыл религиозный „Крещение" пайрем эртыш. Тиде пайрем годым колхозын счетоводшо комсомолец П. Г. Мамаев йӱаш каен, кум кече койышланен коштын. Пайрем гыч толмыжо мӧҥгӧ комсомольский собранийышкат мокмыр улмо дене миен кертын огыл. Теве кузерак несоюзный молодежьлан примерым ончыктат.

Несоюзный молодежь кокла гыч ятырже колхозный производствышто сай примерым ончыктат. Апшат С. М. Кузьминых машина ремонтироватлымаште паша нормым 150—160 процентлан темен толеш. Конюх Е. А. Айтуков йолташын ончымо имне-шамыч сай упитанностьян улыт. Тыгак фермым вуйлатыше П. А. Шабалина йолташат пашам начарын огыл ышта. Комсомольский организаций тыгай чапле примерым ончыктышо самырык еҥ-шамычым ок уж. Нуным Ленинско—Сталинский комсомол радамыш шупшмо шотышто нимомат ок ыште. Комсомольский комитетын секретарьже Э. Тупицин шке пашажлан ответственностьым ок чувствовատле.

Добровольный общество дене кружок-шамыч нимогай пашам огыт ыште, а комсомольский организаций кружковый пашам саемдаш шоналтенат огыл.

Теве Смирнов йолташын примерный комсомольский организацийжын „пашаже", кудын „паша опытшо" дене республика кӧргысӧ комсомольский организаций-шамычым туныктен.

„Партизан" колхозысо комсомольский организацийын пашажым решительно саемдашлан ВЛКСМ Параньга райком кӱчык жапыштак полышым пуышаш.

Мих. Телестухин.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ СТРАНИЦА

ЮЛ СЕРЫШТЕ

Эртен кум идалык
Юл вӱдла кумдан,
Но ушышто омыла
Ту пагыт кодеш.
Кандалге кава гыч
Ош тылзе ончен,
Толкынангше Юл вӱдыш
Ший лентым шарен.
Пеледыш орланге—
Шем кудыр ӱпет,
Чылт тылзе гай ошо
Да тыртыш шӱргет.
Тый ылыч студентка,
Тунам мый—студент.
Эртен тунеммаште
Ужар пагытна.
Но чон йӧратен гын,
Кузе тый тоет?
Ме рвезе шӱмна ден
Келшен иленна.
Шарнем мый кузерак
Тунемын лекменгте
Эртен пароходшо
Юл вӱд ден лӱнген.
Татарий столицыш—
Казаньыш шумбиго
Ойырлална, пеш
шокшын
Киднажым кучен.
Тый кайшыч мӱндӱркӧ
Татарийым коден,
Лач кодо шӱмешем
Муралме йӱкет.
Но ушышто эркын
Шула гын тӱсет,
Ты кукшӧ Юл серыш
Лектам да шарнем.
Гармоньын ший йӱкшым
Мый колышт шинчем,
Я йӱдым шокта гын
Сай шӱшпык йӱкшат,
Пеш сылне сем деныжт
Мыйын шӱмыш пернен,
Шукертсе сай жапым
Ушеш сӱретлат.
Кама вӱд вес велне
Тый кызыт илет,
Учитель лӱметым
Пашаште сулет.
Колынам мый: тыршалме
пашатым аклен,
Вет орденым партий
Тылат тений пуэн.
Тугак кава гыч
Ош тылзе йолга
Толкангше Юл вӱдшӧ
Ший лентым шарен.
Пашаште пеледше
Эх, Тоня тенгем,
Кукшӧ Юл вӱд серыш
Лекталын шарнем.

Очетов Миклай.

„Партизан" колхозын (Параньга район) драмкружокшо Г. Ефрушын „Тушманын кышаже" пьесыжым разбиратлыме годым. Снимкыште шола гыч пурлашке: А. Н. Федотова, И. В. Айтуков, Т. Я. Ямпатров, М. И. Бушкова да Э. Г. Тупицын йолташ-шамыч.

Фото. М. Чуршуковын.

Пӧлеклал тӱрлыман шовычетым

(МУРО)

Пӧлеклал тӱрлыман шовычетым,
Шем шинчат ден шыман тый ончал.
Ял мучашсе ужар чашкер дечын
Мӱндыр корныш, шӱмем, ӱжатал.
Ял мучашсе ужар чашкер дене
Эр лупс дене чинчангше ш удеш
Йӧратен эндалат шӱм воктене,
Тамлын-шокшын шупшалат дыр уэш.
Тый адак каласет шӱм мутетым,
Тый адак ончалат шинчашкем.
Пеш шыман ниялтем лай ӱпетым,
Да кидетым чотак кормыштем.
Мый каем пеш тораш—границашке,
Шочмо-кушмо элнам аралаш.
Пеш торашке ший кече лекмашке,
Кушто лач кок тӱня шога ваш.
Мый палем, тый от мондо тангетым,
Мый палем, шӱм мутетым шуктет.
Мый саклем тыйын шочмо элетым,
Тый мылам шӱм-кыледым саклет.
Пӧлеклал тӱрлыман шовычетым,
Шем шинчат ден шыман тый ончал.
Ял мучашсе ужар чашкер дечын
Мӱндыр корныш, шӱмем, ӱжатал.

Анатолий Бик.

Приморский бульвар гыч

Приморский бульвар гыч
Шем тенгыз ӱмбаке—
Мый первый гана ончалнам.
И шуко жап годым
Шем тенгызын вӱдшым—
Ончен куанен шогенам.
Мучашдымын мӱндыркӧ
Койын бульвар гыч,
Шӱмат куан дене темеш.
А кӱшычын кече—
Пелта чарныдегеч,
Шем тенгыз шке декше ӱжеш.
Шем тенгыз лӱнгалтмым,
Корабль-влак коштмым—
Эрдене тӱнгалын, кас кече марте—
Ончен шуленам мый,
Ончен шогенам мый—
Рӱмбалге лиймешке эре.
Шем тенгыз ӱмбалне,
Мӱндыр горизонтыш—
Вот парусный пуш-шамыч йомыт каен,
Рӱмбалге лиймеке
Приморский бульварыш
Ӱдыр-влак толыт рӱжген.
А мый тиде годым
Пытартыш куплетым—
Блокнотышко эркын возем,
Вара савурнем да
Шем тенгызын сержым
Коден шӱлык дене каем.

С.А. Вишневский.

АРКТИКА РЫЦАРЬ-ШАМЫЧЛАН

Курык гае куго
Ий кашакым пӱчкын,
Шалатен, падештыл,
Лаштыртыл кодеш,
Гордо ийын ончык
Кумда тенгыз мучко
Легендарный ледокол
Элын знамя ден.
Ураган мардежым,
Чытен пӱчшӧ йӱштым,
Кучедалын шторм ден
Ончыко сенен,
Элын лӱмжӧ дене
Ий кокла гыч шенгын
Гренландий тенгыз ден
Ледокол каен.
И кунам ий-шамыч
Ледокол „Седовым"
Ишыктен коклашышт
Тӧчын лаштырташ,
Экипаж пелештыш:
„Мемнан дене Сталин,
Нигеат огеш керт
Мемнам чактараш!"
Йӱштӧ Арктик шӱмыш
Пурышда оза гай,
Чыла тудын тайным
Ыгылен, пален,
Элын патыр-шамыч
Пуртышда те илышыш,
Мом великий Ломоносов
Только мечтатлен.
Салам лийже тыланда,
Арктик рыцарь-шамыч,
Лӱддымашда, смелостьда
Ӧрыктен тӱням!
Садлан вождь Сталин
Миллион енг дене,
Кормышта киддажым
Саламлен тендам.

Макс Майн.

Частушка-шамыч

Садерыш толын мурмыжлан
Кукулан таум ыштена.
Мемнам эрыкыш лукмыжлан
Сталинлан таум ыштена.

* * *

Шочылдалеш, кушкалеш
Мотор пенгыде тумыжо.
Пенгыдемеш, виянгеш
Мемнан Йошкар Армийже.

Н. М. Чеснаков
поген колтен.

Йоча-шамычлан сай, интересный книгам пуаш

Йоча-шамычлан воздействоватлыме куатле орудий-шамыч коклаште гыч, воспитательно-образовательный пашан методшо шамыч кокла гыч книга моткоч кугу верым налын шогышаш. „Айдемын разумжо ден воляже ӱмбак воздействоватлыме куатле средствалан художественный литература служитла", — возен Горький.

Стабильный учебник-шамыч школысо туныктымаште основа улыт гынат, йочам воспитатлымашым да туныктымашым стабильный учебник-шамыч дене гына эртараш огеш лий.

Тунемше молодежь стабильный учебник дек ешартышлан кугу пособный литературым иметлымаш, тудо классыште налме шинчымашым кумдангдаш йӧным пуа. Советский школласе миллион дене тунемше-шамыч детский литература дек кугу интересым проявлятлат.

1935 ийыште детский литература пашам, Сталин йолташын инициативыже дене, комсомоллан поручитлыме ыле. ВЛКСМ ЦК вселен лӱмын детский издательствым организоватлыме деч вара йоча-шамыч шагал огыл интересный, увлекательный печатный произведенийым налыныт. Кызыт шуко писатель ден художник-шамыч улыт. Творческий пашашке у автор-шамычым: писатель, ученый, Советский Союзын геройжо-шамычым Папанин, Беляков йолташ-шамычым да молым привлекатлыме. Книга шамычым художественно оформитлымашымат саемдыме: пытартыш парижский выставкыште Детиздат первый премийым налын.

Туге гынат, мемнан Марийский республикыште детский литературым развиватлымаш паша ситыдымын кая.

Чын, переводный литература шотышто мемнан шагал огыл сай детский книга-шамыч улыт. ВЛКСМ ЦК Детиздат марий йылмышке 20 произведений нэре переводитлен. Тиде сай, но тиде але чыла требованийым тӱрыснек удовлетворитлен ок керт. Эн тӱҥ ситыдымашыже тушто, что мемнан эше йоча-шамычлан оригинальный марийский литература уке. 1939 ийыште йоча-шамычлан ик оригинальный книгамат издатлыме огыл. Ожно издатлыме детский книга-шамыч гыч: Шкетанын —„Яку"—йоча ойлымаш, „Мичун уке аважат"—повесть „Якимбай" повесть. Моло нимат уке. Детский литературым издаватлыме паша дене маргиз огеш заниматле, детский литературым издаватлымаш даже планышкат пуртымо огыл. Кодшо ийыште Марнииискын научный сотрудникше Ибатов йолташ йоча-шамычлан калык йомак-шамычым ямдылен ыле, но Маргиз нуным печатлаш отказатлен. Детский литературым создаватлыме дене конкретно иктат ок руководитле. Советский писатель-шамыч Союзын оргкомитетше тиде паша деч корангын, Пединститутын литературный факультетше детский литература дене вообще огеш интересоватле, Марниск шке планыштыже детский литература нерген нимомат ончыктен огыл. ВЛКСМ Обкомат ВЛКСМ ЦК-н X пленумжо марте детский литература дене заниматлен огыл.

Писатель, педагог, научный пашаен-шамычын да общественностьын вниманийыштым детский литература дек савырыме огыл ыле.

Мемнан кадр-шамыч улыт, нуно йоча-шамычлан чапле произведений-шамычым пуэн кертыт. С. Н. Николаев, Н. Казаков, Шалт Булат, Стрельников, А. Айзенворт, Д. Орай, Г. Ефруш, да моло йолташ-шамычат детский литературым создатлыме пашашке пижшаш улыт. Детский литература дене педагог-шамычат, научный пашаен-шамычат заниматлышаш улыт. Йоча-шамыч шкеат сай произведений-шамычым создаватлен кертыт. „Ямде лий" газетыш йоча-шамыч деч кажне кечын 20 деч шагал огыл ойлымаш, почеламут, пьеса-шамыч пурат. Детский творчество дене вуйлатымашым организоватлаш кӱлеш, чтобы самырык талант-шамыч кушкышт да развиратлалтышт. Эн сай детский произведений-шамыч сборникым лукташ кӱлеш.

Вес ситыдымаш—тиде ик гай жанр. Утларакше почеламутым возат, ойлымаш, повесть-шамыч,—проза пеш шагал, пьеса уке. Йоча-шамыч сай детский пьеса-шамычым вучат, нине пьеса-шамыч детский творчествын лийшаш Всесоюзный олимпиадышкат представитлаш йӧршӧ лийышт.

Тыгак детский литературын критикыже шенгелан кодеш, критика произведенийын идейный да художественный качествыжым нӧлтымаште писатель-шамычлан полшышаш.

Детский литературын ситыдымашыже-шамыч кокла, гыч тудымат ончыктыде ок лий: идейный содержанийын уровеньже кӱлеш кӱкшытыштӧ огыл, илыш деч шенгелан кодмаш коеш, действительностьым большевистско-партийный умлымаш ситыдымын коеш.

Действоватлашлан да айдеме-шамычым перевоспитатлашлан мемнан чапле действительностьым палымаш—тиде политикан вел огыл пашаже. Тиде пашашке тыгак наука, литература, искусство призватлыме улыт.

Мемнан литературын познавательный потенциалже эше але кӱшнӧ огыл.

Писатель куатле водян, раш страстян виян герой-борецым совдатлышаш, тыган геройым, кудын примерже подвигыш вдохновятлыже да заражатлыже.

Георгий Димитров Чернышевский нерген ойлымаштыже отмечатла: „Тылзе дене шуйналтше жапыште мый буквально Чернышевскийын геройжо-шамыч дене иленам. Мыйын посвак йӧратымем Рахметов ыле. Мый шкаием цельым шыпденам ыле—пенгыде, выдержанный, лӱддымӧ, самоотверженный лияш, велылык дене да лишений дене кучедалмаште шке волям да характерем калитлаш, шке личный илышем пашазе классын великий пашажлан подчинитлаш, ик манаш, тугай лияш, кузе мланем Чернышевскийын безупречный геройжо ко-

(Мучашыже 4-ше стр.).

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Западный фронтышто

Берлин, 28 январь (ТАСС). Германский армий верховный командованийын сводкыштыжо, „Фронтышто нимогай кугу событий лийын огыл" манын ончыкталтеш.

Германский информационный бюро тыге увертара: Альтенгейм лишне улшо фронтысо рейдыште француз-шамыч первый гана пропаганда цель дене громкоговорительым кучылташ тӧченыт. Тидлан вашмут шот дене германский войска-шамыч орудий дене лӱйкалаш тӱҥалыныт.

Берлин, 28 январь (ТАСС). „Либерти" американский журналыште английский писатель Герберт Уэльс Берлиным беспощадно бомбардироватлымашым требоватла.

Тиде требованийлан вашмут шот дене германский информационный бюро заявлятла, что Уэльслан да тудын английский озаже-шамычлан иктым гына каласаш лиеш: „Германский ола-шамычым бомбардироватлаш кеч могай тӧчымашланат Германийын военно-воздушный флотшо тугай мера-шамыч дене вашмутым пуа, кудын нерген, очыни, нуно ситышын представленийым огыт иметле.

Берлин ӱмбак кудалтыме ик бомба Лондонлан лу пачаш шергын логалеш. Икмыняр опытым иметлыше английский летчик-шамыч тыгай тӧчымашын нунылан мом ончыктымыжым шкенжын письменный ӱстелже тӧрыштӧ шинчыше господин Уэльс деч сайрак судитлен кертыт".

Германский газета советско-болгарский отношений нерген

Берлин. 28 январь (ТАСС). „Кельнише Цейтунг" газета балканский государство-шамыч коклаште Болгарийын положенийже нерген статьям печетлен. Тиде статьяште советско-болгарский отношенийлан кугу вниманий ойыралтеш. Пеш вашке пытыше советско-болгарский экономический переговор дек, газета воза, Болгарийыште гына велэ огыл, но граница вес велыштат интерес пеш кугу ыле. Тиде тугакат раш, вет переговорын об'ектше лийше, озанлык вопрос-шамыч нерген велэ огыл, но болгаро-советский дружбын пеҥгыдемдыме нергенат ойлалтеш. Торговый соглашений болгаро-советский политический да культурный отношенийым саемдымашым ышта. Кызыт шуко келшымашын результатше-шамыч уже койыт. София ола уремлаште советский газета-шамыч свободно ужалалтыт. Советский книга-шамычым ужалыме магазин-шамычым почмо. Кинотеатрлаште советский фильм-шамыч ончыкталтыт.

Кок государство-шамыч коклаште ваш лишеммаш болгарский пеҥгыде базым иметла. Болгарский калык Советский Союз дек кугу симпатийым питатла да Болгария ден СССР коклаште лишеммашым чыла семынат саламла Советский Союз дек болгарский калыкын вожланыше тиде симпатийын причинже тудо лийын шога, что болгарский калык русский калыкым шкенжым утарышыжлан шотла.

„Волгыдо" колхоз пеҥгыдемеш

Колхозым организоватлыме деч ончыч Тумер-Сола ялысе (Шернур район) кресаньык-шамыч ятырже йорлын иленыт. Урожайым пырчан культура дене гектар гыч 7—8 центнерым гына налыныт, волыкым шагал кученыт, общественный постройка ик пожарный сарай деч моло нимат уке ыле.

1928 ийыште тиде ялысе кресаньык-шамыч „Волгыдо" колхозым организоватлышт. Колхозыш 52 озанлык пурен. 12 ий жапыште колхоз чот кушкын да пеҥгыдемын. 50 имньылан конюшньым, 90 вуй сӧсналан, да 40 вуй ушкаллан вӱта-шамычым ыштыме. Тлеч посна кинде оптымо кок склад, идым, апшаткудо да моло строительство ыштальтын. Колхозын клубшо уло.

Общественный животноводствым развиватлыме шотышто колхоз ятыр ончык каен. Кызыт кок ферма уло, иктыже молочно-товарный, весыже свино-товарный. Свино-товарный фермым вуйлатыше Г. Вязов йолташ пашам организоватлен моштен. Тудын вуйлатымыже дене колхоз 1939 ийыште сӧсна-шамыч деч 13 тӱжем теҥге доходым налын, а тений 25 тӱжем теҥгем налаш палемдыме.

Ожно единоличный озанлык дене илыме годым ял озанлык машина уке ыле гын, кызыт 3 молотилка, 5 сеялка, 4 жнейка уло. Колхозник-шамыч мландым машина дене обрабатыватлат, удобренийым кумдан применятлат.

Пытартыш ийлаште урожай лекмашат ятыр кугемын. 1939 ийыште шӱльым гектар гыч 19 центнер дене, посна участок гыч 22 центнер дене, уржам 20 центнер дене налме.

Колхоз тений 100 пудан урожайым налшаш верч виян кучедалеш. Кызыт тудо шошо агалан успешно ямдылалтеш. Урлыкашым чыла культура дене ситышын сортироватлен оптымо.

План почеш пасушко 820 тонн терысым лукшаш олмеш, таче кечылан 1200 тонн терысым лукмо. Тений 80 процент ӱдышаш пасум удобрений дене удобритлат. Тиде кечылаште 2 тонн ломыжым, 13 центнер кайык терысым ямдылыме.

А. А. Беодинский.

„Партизан" колхозын (Параньга район) редколлегийже пырдыж газетын черетан номержым лукташ ямдылалтеш. **Снимкыште редколлегий член-шамыч (шола гыч пурлашке): А. П. Смирнов, А. М. Соколов да И. В. Айтуков.**

Фото М. Чуршуковын.

Параньга райцентрысе ученик-шамыч урок деч вара яндар южышто канат. Снимкыште: Рапатов Фарук, Иванов Герольд да Андропов Вася издер дене мунчалтыме годым.

Фото М. Чуршуковын.

ВЛКСМ организаций кушкеш

Несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам сайын шындыме дене „Кугу-Ер" колхоз (Морко район) пеленсе комсомольский организаций ятыр кушкын.

Кодшо ийын 5 комсомолец веле ыле гын, кызыт 13 комсомолец лийын, нунын кокла гыч 5 ӱдыр.

Комсомолец-шамыч вий дене драмкружокым организоватлыме. Тиде кружок пашам начар огыл ышта.

Витя Боярский.

* * *

ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийжым школлаште сайын умылтарен толмо дене школысо комсомольский организаций-шамыч молодежьым комсомолыш вовлекатлымашымат икмыняр саемденыт.

Мустай неполный средний школысо (Шернур район) комсомольский организацийыште ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийже деч ончыч 6 комсомолец веле шотлалтеш ыле гын, кызыт 16 комсомолец уло.

А. Е. Чемеков.

Йоча-шамычлан сай, интересный книгам пуаш

(Мучаш)

еш. Да млайем нимогай сомнений уке, что рвезе улмо годым именно тиде благородный влияний мыйым пролетарский революционер семын воспитатлымашлан ятыр полшен да Болгарийыште да Лейпцигский процессыште мыйын революционный кучедалмаште умбакыже шке выражениижым муын".

Писатель-шамыч Марксын, Энгельсын, Ленинын, Сталинын биографийыштым создатлен огытыл. Мемнан але социалистический трудын геройжо-шамыч нерген, Йошкар Армий, летчик-шамыч да моряк-шамыч нерген, колхоз-шамычын илышышт нерген книга уке улыт. Советский писатель-шамычын с'ездыштыже Горький ойлен: „Мемнан книга-шамычын тӱҥ геройыштлан ме трудым, т. е. труд процессым организоватлыше айдемым ойырен налшаш улына". Научный литература, путешествий нерген научно-фантастический роман-шамыч, исторический книга-шамыч мемнан уке улыт. Марийский республика нерген, тудын поянлыкше, знатный еҥ-шамычше нерген, колхоз, промышленный центр-шамыч (Марбумкомбинат, „Красный Волгарь" завод да молат) нерген книга уке улыт.

Марийский республикыште фольклорный материал шуко уло. Марнииск детский фольклорым погаш пижын, тудым обработатлаш да издатлаш кӱлеш. Йомак кугу рольым модеш. Калык йомак реальный илышым чын отражатлымаш велэ огыл, но илышын конкретный условийже-шамычын влиянийышт дене лекше творческий фантазийым проявитлымашат улеш.

Молотов йолташ XVIII партс'ездыште ойлен:

„Вийым чаманыде культурный наследствийым изучатлаш кӱлеш, чылажымат всерьез да келгын палаш кӱлеш. Шуко курым мучко айдеме-шамычын трудышт дене создатлыме кермыч-шамыч гыч капитализмын да человечествын предшествующий историйжын мсм пуымыжым чыла использоватлаш, у зданийым—калык илышлан келшышым, просторныйым, кечын волгыдыжо дене тич темшым строитлаш кӱлеш".

Мланна тугай книга-шамыч кӱлыт, кушто ожнысо традиционный представлений-шамычым осуждатлыше социалистический мораль шарыме лийже, родинам, школым, дисциплиным да порядкым йӧратымаш, социалистический собственностьым пагалымаш чаплын ончыкталтше. Мланна эн ончычак мемнан школа нерген советский элын самырык патриотшын личностьшым составлятлаш да формироватлаш полшышо книга кӱлеш.

Ме советский писатель-шамыч деч йоча-шамычлан у книга-шамычым, повесть, ойлымаш, йомак-шамычым вучена, кудо полноценный граждан-шамычым, великий советский союзын чапле патриотшо-шамычым воспитыватлаш полшат.

А. А. ЗАМЯТИН.

ВЛКСМ Маробкомын школьный молодежь да пионер-шамыч коклаште паша дене секретарьже.

Йошкар Армий кече вашеш

Помар средний школышто (Волжский район) Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотын XXII-шо идалыкше вашеш ПВХО кружок 150 значкистым ямдыла. Тидеч посна стрелковый соревнованийлан ямдылалтыт.

М. И. Актуганов.

СВБ организацийышке 60 еҥ пурен

Шукерте огыл Оршанка районный колхозный школа пелен СВБ организацийым организоватлыме, тушко 60 еҥ пурен.

Кызыт СВБ организаций антирелигиозный уголокым организоватлен. Школышто антирелигиозный тема дене 4 лекцийым эртарыме, ик постановкым шындыме.

Загайнов.

План 100 процентлан темалтын

„Кожла-Сола" колхозын (У-Тор'ял район) колхозникше-шамыч П.Г. Хлыбов, Н.С. Петров, Н.И. Якимов, М.К. Егошин, А.Е. Хлыбова, М.Я. Милютин да А.Ф. Егошин 1940 ийыште сдатлышаш шыл планым 100 процентлан теменыт.

Н. Петров.

35 тонн терыс

„Май" колхоз (У-Тор'ял район) агроправилым илышыш пуртен шога. Тиде кечылаште пасушко 35 тонн терысым луктын.

С. М. Садовин.

Отв. редактор — К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 69—70, телефон № 90.
Упол. Главлита МАССР А—78. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.